

Գ. ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 12, Նոյեմբեր 2021

ԳԱՆԱՏԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՄԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ՍՐԲԱԶԱՆ ՀՕՐ ՊԱՏԳԱՄԸ

ԽՂՃԻՆ ԶԱՅՆԸ

«Խիղճն անհանգիստ է», «Խղճի խայթ կը զգամ», «Խղճահարության մատնուած եմ»:

Յաճախ մեր ներաշխարհին մէջ նման ձայներ կը լսենք, որոնք մեզի հաշուեյարդարի կը կանչեն, հաշուետուութեան կը հրաւիրեն, անդրադարձ կատարելու, սխալը սրբագրելու և մեր ընթացքը փոխելու, հասնելու համար **ԿԱՏԱՐԵԱԼԻՆ**:

Որքանով խաղաղ է մեր հոգին...

Բնական է, որ յաճախ կ'ունենանք տագնապներ, նեղութիւններ, երբեմն այնպիսի մտածումներ, որոնք մեր հոգիները կ'ալեկոծեն և կը փոթորկեն:

Երբեմն չարը կը փորձէ տիրապետել և մեզի կը մղէ գործելու այնպիսի արարքներ, որոնք առաւել խղճահարութեան կը հասցնեն:

Երբ խղճին ձայնը կը լսենք՝ քաջ գիտնանք, որ այդ ձայնը մեր Տիրոջ ձայնն է, որ մեզ զգաստութեան կը հրաւիրէ, չարէն ու մեղքէն ազատագրուելու համար, և

ընդ միշտ ուղիղ ու լուսաւոր ճանապարհէն քալելու:

Հեռու մասնք ու չլսենք չարին, ձերբազատենք մենք մեզ չարին տիրապետութենէն և միաժամանակ զինուիք այնպիսի առաքինութիւններով, որոնք մեր հոգիները կը խաղաղեցնեն:

Մեր Տէրն ու Փրկիչը Յիսուս Քրիստոս մեծագոյն դասը տուաւ մեզի ըսելով. **«Երանի խաղաղարարներուն, որովհետև անոնք Աստուծոյ որդիներ պիտի կոչուին» (Մտթ. Ե.9)**: Այո՛, մեծագոյն պատիւը պէտք է զգանք Աստուծոյ որդին կոչուելու, սակայն, միևնոյն ժամանակ պէտք է աշխատինք, մշտական ճիգ թափենք, հաւատքով ու մանաւանդ աղօթքով հասնելու այդ սրբազան օրհնութեան:

Անհրաժեշտ է մեր աշխարհի մէջ խաղաղութիւն հաստատել, այսինքն Աստուծոյ կողմէ տրուած բոլոր բարիքներն ու շնորհքները պահպանել: Այո՛, Քրիստոս Երանի կու տայ ո՛չ թէ խաղաղութիւն ցանկացողներուն, այլ՝ խաղաղութիւնը իրագործողներուն: Տակաւին, խաղաղութիւն կը նշանակէ հաշտութիւն, ո՛չ թէ միայն մարդոց հետ, այլ մանաւանդ՝ Աստուծոյ:

Քաջ պէտք է ըմբռնենք, որ Քրիստոս մեծագոյն հաշտարարը դարձաւ, երբ աշխարհ եկաւ՝ երկրի վրայ խաղաղութիւնը հաստատելու և մարդոց մէջ հաճութիւնը ամրացնելու:

Քրիստոնէական եկեղեցոյ պաշտօնեաները, հոգևոր առաջնորդները, հովիւներն ու իւրաքանչիւր քրիստոնէայ ունին այս կրկնակի պարտականութիւնները, մէկ կողմէ՝ հաշտեցնելու մարդը Աստուծոյ հետ, և միւս կողմէ՝ մարդը հաշտեցնելու իր նմանին հետ:

Հետևաբար **«Խղճի»** ձայնը ուրիշ բան չէ, եթէ ոչ՝ ապահովագրութիւն մը, պաշտպանուելու կատարուող ու կատարուելիք սխալներէն ու անոնցմէ բխող փորձութիւններէն ու մանաւանդ վտանգներէն:

Հետևաբար, քրիստոնէավայել ու Աստուածահաճոյ կեանք մը ապահովելու ու մանաւանդ մեր հոգևոր ներաշխարհը խաղաղ ու հանգիստ պահելու համար ուշադիր լսենք մեր **ԽՂՃԻ ԶԱՅՆԻՆ**:

ԲԱԲԳԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ՀԱՒԱՏՔ, ՅՈՅՍ, ՍԷՐ

**«Ներկայիս, ուրեմն, միակ կարևոր բաներն են՝ հաւատքը, յոյսը և սէրը»
(Ա. Կր 13:13)**

Պօղոս Առաքեալ Կորնթացիներուն ուղղած առաջին նամակի 13-րդ գլխուն մէջ կը խօսի սիրոյ մասին: Ան ամբողջ գլուխ մը կը բացատրէ սիրով լեցուն մարդուն յատկութիւններուն մասին և վերջին համարին մէջ կ'ըսէ. **«Ներկայիս, ուրեմն, միակ կարևոր բաներն են՝ հաւատքը, յոյսը և սէրը»** (Ա. Կր 13:13):

Առաքեալը իր այս խօսքին մէջ կ'անդրադառնայ Քրիստոնէական կրօնքի հիմնական երեք օղակներուն մասին, որոնք մէկը միւսը կ'ամբողջացնեն:

Խճողուած այս աշխարհին մէջ երբեմն Աստուծոյ հանդէպ մեր ունեցած հաւատքը կը կորսնցնենք, երբեմն կը յուսահատինք և երբեմն ալ սէրը կը մեռնի մեր մէջ: Սակայն պէտք է զգուշանանք, որովհետև Քրիստոնէութիւնը հիմնուած է այս երեքին վրայ: Չենք կրնար հաւատալ անձի մը, որուն չենք սիրեր և որմէ բան մը չենք յուսար: Չենք կրնար անձէ մը բան մը յուսալ, որուն չենք սիրեր: Ուստի, հաւատքը, յոյսը և սէրը զիրար կ'ամբողջացնեն և կը կազմեն Քրիստոնէական կրօնքի ամուր շղթան, որ ոչ ոք կրնայ փշրել:

ԻՆՉ Է ՀԱՒԱՏՔԸ

Հաւատքը վստահութիւն է: Պօղոս Առաքեալ Եբրայեցիներուն ուղղած նամակին մէջ կ'ըսէ. **«Հաւատք կը նշանակէ վստահ ըլլալ այն բաներուն, որոնց հանդէպ յոյս ունինք, և համոզուած ըլլալ այն բաներուն, որոնք չեն երևիր»** (Եբր 11.1):

Մենք՝ քրիստոնէաներս յոյս ունինք փրկութեան և յաիտենական կեանքին, և վստահ ենք, որ այս փրկութիւնը կ'իրագործուի միայն ու միայն Յիսուս Քրիստոսի միջոցաւ:

Աստուածաշունչին մէջ շատ են այն անձերը, որոնք անսասան և ամուր հաւատք մը ունենին Աստուծոյ նկատմամբ և այդ իսկ պատճառաւ իրենց յոյսը դրած էին Տիրոջ վրայ: Անոնցմէ ամէնէն ցայտուն օրինակը՝ Յոբ երանելին է, անսահման հաւատքով և համբերութեամբ օժտուած անձ մը, որ միշտ ամուր հաւատք ունեցաւ և երբեք չվարանեցաւ իր հաւատքի կեանքին մէջ, նոյնիսկ, երբ իր ամբողջ հարստութիւնը, կիսն ու զաւակները սատանային կողմէ ոչնչացուեցան:

Նոր Կտակարանին մէջ ևս կը տեսնենք հաւատքի և յոյսի գործակցութեան օրինակներ, որոնցմէ նշանաւոր է Տեռատես կնոջ օրինակը: Տասներկու տարիներէ ի վեր արիւնահոսութենէ տառապող կինը, որ կուրօրէն կը հաւատար, թէ միայն Քրիստոս կրնար զինք բժշկել անտանելի ցաւէն, և վերջապէս բժշկուելու յոյսէն մղուած դպաւ Քրիստոսի քղանցքին և իսկոյն բժշկուեցաւ:

Երբ հաւատքով լիցքաւորուած կեանք մը կ'ապրինք, մեր դժուարութեանց, նեղութեանց և տկարութեանց ժամանակ աւելի տոկուն կը դառնանք և կը ձերբազատինք մեր դժուարութիւններէն: Հաւատքով կը փշոտենք մեր դիմաց ծառացած բոլոր խոչընդոտները, որոնք մեզ մեր ճշմարիտ հաւատքէն կը հեռացնեն:

ԻՆՉ Է ՅՈՅՍԸ

Յոյսը գերբնական առաքինութիւն մըն է, որ մարդս կը մղէ սպասելու և Աստուծմէ բարիք մը ակնկալելու: Մարդ արարածը երբ կը պայքարի չարին դէմ կը նշանակէ, թէ յոյս ունի բարիին: Ամէն բարիք աշխարհի մէջ յոյսի ճամբով է, որ կը գործուի: Հողագործը մէկ հատիկ իսկ պիտի չնետեր հողին մէջ, եթէ չունենար այն յոյսը, որ ամէն մէկ հատիկ պիտի դառնայ ստոր հասկ:

Յոյսը, քրիստոնէութեան մէջ մասնաւորաբար և մարդկային աօրեային մէջ առհասարակ, շատ կարևոր տեղ կը գրաւէ: Սակայն, երբեմն կը գտնուին անձեր, որոնք յստակօրէն չեն գիտեր, թէ որմէ ինչ պիտի յուսան:

Մարդուն համար, այլ խօսքով՝ ճշմարիտ քրիստոնէային համար կայ մէկ և բացարձակ յոյսի աղբիւր, որ անկասկած նոյնինքն Յիսուս Քրիստոսն է: Քրիստոսի վրայ ունեցած մեր յոյսին միջոցաւ է, որ մենք կը դիմագրաւենք մեր այս ժամանակաւոր կեանքին դժուարութիւնները:

Պօղոս Առաքեալ Հռոմայեցիներուն ուղղած նամակին մէջ կ'ըսէ, թէ տառապանքը, նեղութիւնները, հալածանքները իրեն համբերութիւն բերին և այդ համբերութիւնը՝ տոկունութիւն և այդ տոկունութիւնը իրեն յոյս ներշնչեց: Այս իսկ պատճառով առաքեալը համարձակութեամբ արտայայտեց. **«Յոյսը ամօթով չի ձգեր»** (Հռ 5:5):

ԻՆՉ Է ՍԷՐԸ

Աստուած Իր սէրը արտայայտեց նախ ստեղծագործութեան ընդմէջէն: Մարդուն աճելու և բազմանալու շտրիքը՝ աստուածային սիրոյ արտայայտութիւն է: Թէև մարդ արարածը այս բոլորը տեսնելով հանդերձ հեռացաւ Աստուծմէ, սակայն Աստուած չհեռացաւ մարդէն, այլ՝ անկէպէտ մարդուն փրկութեան խոստում տալով, Աստուած անսպառ սէրը յայտնեց մարդուն, որովհետև Ան հոգացող ու գորգորացող Հայր է:

Աստուծոյ սէրը մարդուն հանդէպ անսահման է: Ան նոյնիսկ անկէպէտ ու մեղքի կապանքներուն մէջ շղթայուած մարդը կը սիրէ և այդ արտայայտութիւնը կը տեսնենք Որդիին մարդեղացման մէջ (հմմտ. Ա.Յի 4:9): Որդիին մարդեղացումը, ուրիշ բան չէ եթէ ոչ մարդ արարածը ազատագրել մեղքի տիրապետութենէն և մարդը դարձնել որդեգիր զաւակը Աստուծոյ: Անոր սէրը անվախճան է, որովհետև իրագործուեցաւ ինքնընծայումով (հմմտ. Ա.Յի 4:10), այլ խօսքով, Յիսուս մեր մեղքերուն, մեզի համար խաչ բարձրացաւ, Իր խաչով յաղթեց աշխարհին և մարդոց մեղքերը Իր վրայ կրելով Իր անձը զոհեց Իր արարածներուն համար:

Պօղոս առաքեալ իր առաքելութեան կորիզը սէրը կը դարձնէ և կ'ըսէ, թէ երբ մարդ արարածը մարդկային բազմազան առաւելութիւններ ունի և սէր չունի, ոչինչ կ'արժեն այդ առաւելութիւնները: Առաքեալին այդ մտածումները կու գան մեզի յիշեցնելու, թէ սէրը բանալին է միւս բոլոր առաքինութիւններուն: Սիրոյ պատճառաւ էր, որ Աստուած մարդացաւ և մարդուն խոնարհեցաւ, նոյն սիրոյ մղումով է, որ մարդը պիտի աստուածանայ և ժառանգէ սիրոյ կտակը:

Գիտնալէ ետք թէ՛ ինչ է հաւատքը, յոյսն ու սէրը, պէտք է մենք գմեզ հարց տանք՝ ո՞վ կրնայ այս բոլորը ունենալ: Այս բոլոր գանձերը կրնան ունենալ անոնք, որոնք Քրիստոսը իրենց մէջ կ'ապրեցնեն և իրենք Քրիստոսի մէջ կ'ապրին:

Սիրելի ընթերցողներ, հաւատքով զօրանանք, յոյսով առաջնորդուինք և սիրով լիցքաւորուինք, որպէսզի կարենանք մեր քրիստոնէական կեանքը ապրիլ և հասնիլ բարիին ու ճշմարիտին: Անգամ մը, որ Հաւատքով, Յոյսով ու Սիրով մկրտուեցանք՝ այլևս Սուրբ Հոգին է որ մեր մէջ կ'ապրի և Ինք մեզ կ'առաջնորդէ:

Պահենք մեր հաւատքը, յոյսն ու սէրը, որովհետև ներկայիս միակ կարևոր բաներն են (հմմտ. Ա. Կր13:13):

Հոգեշնորհ Տ. Յակոբ Արեղայ Եագուպեան

ԱՄԵՆԱՍՈՒՐԻ ԵՐՐՈՐԴՈՒԹԻՒՆ

ՈՐԴԻ ԱՍՏՈՒԱԾ

«Աստուած այնքան սիրեց աշխարհը, որ մինչև իսկ իր Միածին Որդին տուաւ, որպէսզի անոր հաւատացողը չկորսուի, այլ յաւիտենական կեանք ունենայ» (Յովհաննէս 3.16):

Յիսուս Քրիստոս «ԿԵՆԴԱՆԻ ԱՍՏՈՒԾՈՅ ՈՐԴԻՆ» է (Մատթէոս 16.16), Ամենասուրբ Երրորդութեան երեք Անձերէն մէկը, Աստուածը՝ Աստուծմէ, Լոյսը՝ Լոյսէն, Աստուծոյ Օծեալը, նախաշախտեան Բանը, Միածին Որդին, տիեզերքի Փրկիչը, արդարութեան Արեգակը, անժամանակ Ծնունդը, որ մարդոց փրկութեան համար ճշմարտապէս մարդացաւ Ս. Կոյս Մարիամէն, չարչարուեցաւ, խաչուեցաւ ու թաղուեցաւ՝ ազատագրելով մարդը մեղքի դատապարտութենէն, նոյն մարմինով երրորդ օրը յարութիւն առաւ, երկինք համբարձաւ և Հօրը աջ կողմը նստաւ:

«Որդին, Հօրը փառքին լոյսը և անոր էութեան ճշգրիտ պատկերը, որ իր խօսքին զօրութեամբ տիեզերքը կը պահէ, իր անձով մեր մեղքերը սրբելէ ետք՝ երկինքի մէջ նստաւ Աստուծոյ Գերագոյն Զօրութեան աջ կողմը» (Եբրայեցիս 1.3):

Յիսուս երկրորդ անգամ ըլլալով աշխարհ պիտի գայ զօրութեամբ և իր Հօրը փառքով, շրջապատուած՝ հրեշտակներով:

Պօղոս Առաքեալ այսպէս կը գրէ.

«Քրիստոս ինք՝ տեսանելի պատկերն է աներևոյթ Աստուծոյ. Հօրը Որդին, ծնած համայն ստեղծուածներէն առաջ: Որովհետև Աստուած անով ստեղծեց ամէն բան, երկինքի մէջ թէ՛ երկրի վրայ, երևելի թէ՛ աներևոյթ, որոնց կարգին են՝ ոգեղէն աշխարհի գահակալներն ու տէրութիւնները, պետութիւններն ու իշխանութիւնները: Անոր ձեռքով և անոր համար ստեղծուեցաւ ամէն բան: Գոյութիւնն իր՝ ամէն բանէ առաջ է, և ամէն բան իրմով է որ գոյացաւ: Ա՛ն է Գլուխը մարմնին, այսինքն՝ Եկեղեցիին: Ա՛ն է սկիզբը, որ անդրանիկ ծնունդն եղաւ՝ մեռելներէն, որպէսզի ինք առաջնութիւնն ունենայ ամէն, ամէն բանի մէջ: Որովհետև, Հայրը ուզեց, որ Քրիստոս իր մէջ ունենայ աստուածային բնութեան լիութիւնը: Անոր ձեռքով ուզեց իր հետ հաշտեցնել ամէն բան, երկինքի մէջ թէ՛ երկրի վրայ, խաղաղութիւն հաստատելով խաչի վրայ մահուամբն Անոր» (Կողոսացիս 1.15-20):

Իսկ ուրիշ տեղ մըն ալ կը գրէ՝

Յիսուս Քրիստոս «որ թէպէտ բնութեամբ Աստուած էր, և Աստուծոյ հաւասար ըլլալը հոչակելը իրեն համար Աստուծոյ պատիւը յափշտակել չէր նշանակեր, բայց կամաւորաբար ինքզինքը այդ պատիւէն մերկացուց՝ ծառայական մեր բնութիւնը իր վրայ առնելով, և մարդոց պէս եղաւ ու մարդկային կերպարանքով ճանչուեցաւ: Ինքզինքը խոնարհեցուց և Աստուծոյ հնազանդեցաւ՝ յանձն առնելով մահը, և այն ալ՝ խաչի մահը: Ատոր համար ալ Աստուած զայն շատ անելի բարձրացուց և իրեն տուաւ այն անունը, որ վեր է բոլոր անուններէն, որպէսզի Յիսուսի անունին ծունկի գան բոլորը, երկնաւորներն ու երկրաւորները և սանդարամետականները, և ամէն լեզու դաւանի թէ Յիսուս Քրիստոս Տէ՛ր է, Հայր Աստուածը փառաւորելու համար» (Փիլիպպեցիս 2.6-11):

ՄԱՏԹԵՈՍԻ ԱԻԵՏԱՐԱՆ

ԳԼՈՒԽ 12

- Շարաթ օրով կորզուած հասկեր (Մտ 12. 1-8)
- Գօսացած ձեռքի բժշկութիւնը (Մտ 12. 9-21)
- Յիսուս և Բէկղերուդ (Մտ 12. 22-30)
- Մեղք և հայհոյութիւն Սուրբ Հոգիին դէմ (Մտ 12. 31-37)
- Հրաշքի խնդրանք (Մտ 12. 38-42)
- Պիղծ ոգիին վերադարձը (Մտ 12. 43-45)
- Յիսուսի մայրն ու եղբայրները (Մտ 12. 46-50)

ԱՆՆԵՐԵԼԻ ՄԵՂՔԸ (Մտ 12. 31-37)

Ինչ կը հասկնանք Յիսուսի այս բառերէն. արևելեան ըսելաձևն է, ինչպէս այլ արտայայտութիւններ՝ օրինակ Յիսուսի մէկ այլ պատգամ՝ ով կ'ուզէ հետևիլ ինձի թող ուրանայ իր հայրն ու մայրը, թէ՛ պարզապէս կը նշանակէ, որ Սուրբ Հոգիին դէմ հայհոյելը գերազանցօրէն սարսափելի է:

Հին Կտակարանի մէջ ալ գոյութիւն ունին նման արտայայտութիւններ, ծանրակշիռ մեղքերու պարագային (Թւ 15. 30-31, Ա. Թգ 3. 14, Ես 22.14):

Պարզ կը դառնայ, որ այս պատգամները կը շեշտեն խնդրոյ առարկայ մեղքի մը չափազանց ծանրակշիռ ըլլալը:

Յիսուսն կ'ըսէ. **«Ով որ Մարդու Որդիին դէմ խօսք ըսէ, անոր պիտի ներուի, բայց ով Սուրբ Հոգիին դէմ ըսէ, անոր պիտի չներուի ոչ այս աշխարհի մէջ և ոչ ալ հանդերձեալին մէջ»:**

Եթէ այս խօսքը ընկալենք այնպէս ինչպէս կայ, իրօք դժուար է հասկնալ. ինչ տարբերութիւն Մարդու Որդիին և Սուրբ Հոգիին միջև. չէ՞ որ Քրիստոս անկիւնաքարն է

բոլոր ճշմարտութիւններուն:

Պէտք է իմանանք, որ երբայական ընկալմամբ մարդու որդի հասկացողութիւնը կը նշանակէ պարզապէս «մարդ», Յիսուս այս իմաստով կը գործածէ այս բանականացութիւնը, ըսել ուզելով՝ եթէ մարդ մը վատ կը կը խօսի մէկու մը դէմ՝ ներելի է. իսկ եթէ Սուրբ Հոգիին դէմ՝ անիկա աններելի է:

Հնարատր է, սխալ ընկալում ունենանք Աստուծոյ կողմէ ուղարկուած մարդկային պատգամաբերի հանդէպ, բայց անհնար է սխալ ընկալենք, երբ Աստուած կը խօսի Իր Սուրբ Հոգիին միջոցով: Հնարատր է, մարդկայինը մեզ առաջնորդէ սխալի, բայց երբ կը խօսի աստուածային պատգամաբերը, դժուար թէ անիկա սխալ հասկցուի: Այս ձևով հասկնալի կը դառնայ տարբերութիւնը երկու մեղքերու՝ Աստուծոյ մարդկային պատգամաբերի դէմ գործուած մեղքին, որ ինչքան ալ ծանրակշիռ է, ներելի է, բայց Աստուծոյ աստուածային պատգամաբերի դէմ գործուած մեղքը՝ կատարելապէս աններելի է:

Բայց ինչ կը նշանակէ մեղք Սուրբ Հոգիին դէմ:

Այստեղ նկատի պիտի ունենանք, որ Յիսուս այսօրուայ քրիստոնէական վարդապետութեան սկզբունքներու հիմքը չէ, որ նկատի ունի, այլ Սուրբ Հոգիի մասին հրէական ենթահողը:

Հրէական ուսուցման մէջ Սուրբ Հոգին երկու գործառոյթ ունէր: Առաջինը՝ Սուրբ Հոգին կը բերէր Աստուծոյ ճշմարտութիւնը մարդոց. երկրորդ, Սուրբ Հոգին մարդոց կարող կը դարձնէր ճանչնալու և հասկնալու այն ճշմարտութիւնը, զոր կը տեսնէին, բայց մարդ կրնար կորսնցնել տեսած ճշմարտութիւնն ու բարին ճանչնալու կարողութիւնը, եթէ երկար ժամանակ ան փակէ իր աչքերն ու ականջները Աստուծոյ առջև, երկար ժամանակ թիկունք դարձնէ Աստուծոյ իրեն ուղարկուած պատգամներուն, երբ երկար ժամանակ նախընտրէ իր մտքերը միայն՝ Աստուծոյ խորհուրդներու փոխարէն, և այս ձևով հասնի այնտեղ, որ ալ պիտի չկարողանայ ճանչնալ Աստուծոյ ճշմարտութիւնը՝ բարին ու գեղեցիկը, երբ իր սեփական չարը իրեն լաւ երևայ:

Ահա այս վիճակի մէջ էին փարիսեցիներն ու օրէնսագետները, որոնք մարմնացեալ բարին կը վերագրէին սատանային, որոնք Աստուծոյ Որդին կը կոչէին դևերու գործակից:

Սուրբ Հոգիին դէմ մեղքը յաճախակիօրէն մերժելն է Աստուծոյ կամքը. այնպիսի վիճակ, ուր չկայ զոջում և ապաշխարութիւն, և եթէ չկայ, ուրեմն չկայ թողութիւն, որովհետև ապաշխարութիւնն է միակ պայմանը թողութեան: